

**En farbar vej mellem skyttegravene?
Øvelser i integration af effektevaluering og programteori**

Thomas Bredgaard, lektor, ph.d.
Julia Salado-Rasmussen, ph.d.-stipendiat
Stella Mia Sieling, ph.d.-stipendiat

DES, læringsseminar 11, 19 september 2013

Program

1. Oplæg: Integration af effektevaluering og programteori
2. Case: Hvad virker for hvem i sygedagpengeindsatsen?
3. Case: Hvad virker for hvem i beskæftigelsesindsatsen for kontanthjælpsmodtagere?
4. Gruppeøvelser (3-4 personer): Udkast til programteori og evalueringsdesign
5. Præsentation af gruppearbejdet

Virkningsevaluering som brobygger

	Eksperimentel evaluering	Virkningsevaluering (realistisk evaluering)	Konstruktivistisk evaluering
Undersøgelses-spørgsmål	Virker det?	Hvad virker for hvem, hvorfor og under hvilke omstændigheder?	Hvordan opleves og opfattes virkningerne?
Fokus	Overvejende effektorienteret	Effekt og proces	Overvejende procesorienteret
Metode	Overvejende kvantitativ	Kvalitativ og kvantitativ	Overvejende kvalitativ
Teori om forbindelse mellem indsats og effekt	Kausalteori	Generativ teori	Ingen
Vidensideal	Kontekstafhængig Global viden	Kontekst, mekanisme, outcome	Kontekstafhængig Lokal viden
Beslutningsproces	Rationelle valg	Informere praktikere, deltagere og beslutningstagere samt udvikle deres programteorier	Lydhørhed overfor berørte interesser. Facilitere deliberativ forhandlingsproces.

Definition af programteori

- En eksplicit teori eller model for, hvordan en intervention (program, indsats, politik, strategi m.v.) bidrager til en kæde af (mellemliggende) resultater og (intenderede eller observerede) effekter)
- En god programteori består af to dele:
 1. Forandringsteori: De centrale processer eller drivere igennem hvilke forandring finder sted for individer, grupper eller samfund. Forskningsbaseret teori såvel som udtalt forståelse af hvordan ting virker.
 2. Handlingsteori: Forklarer hvordan programmer eller andre interventioner er konstrueret for at aktivere forandringsteoriene.

Evaluering uden programteori

Program

- Et æble om dagen

Outcome

- Forbedret helbred

Evaluering med programteori

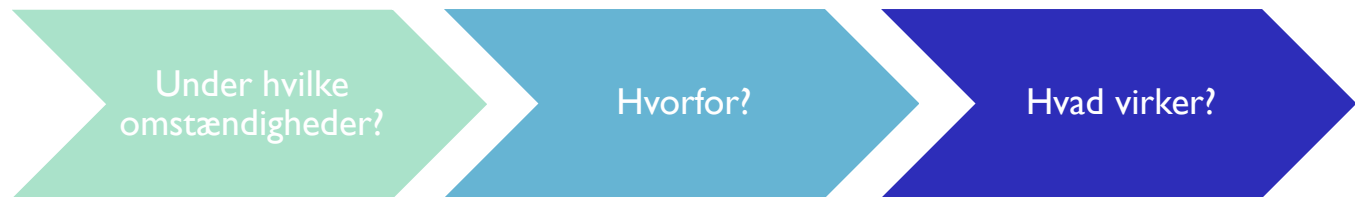
Fortolkning af evalueringsresultater

Æbler leveret	Æbler spist	Vitamin C niveau øget	Sundhed forbedret	Fortolkning
÷	÷	÷	÷	Implementeringsfejl
+	÷	÷	÷	Fejl i programmets evne til at engagere deltagere
+	+	÷	÷	Teorifejl
+	+	+	÷	Teorifejl
+	+	+	+	Teori bestyrket
+	+	+ / ÷	+ / ÷	Partiel teorifejl
+	+	÷	+	Teorifejl

Realistisk evaluering (virkningsevaluering)

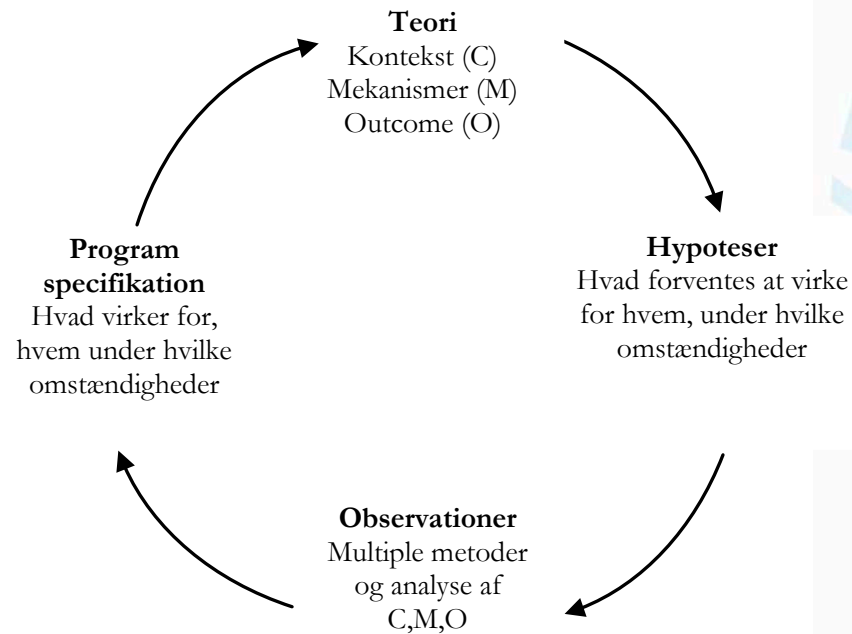
$$C + M = O$$

Context + Mechanism = Outcome

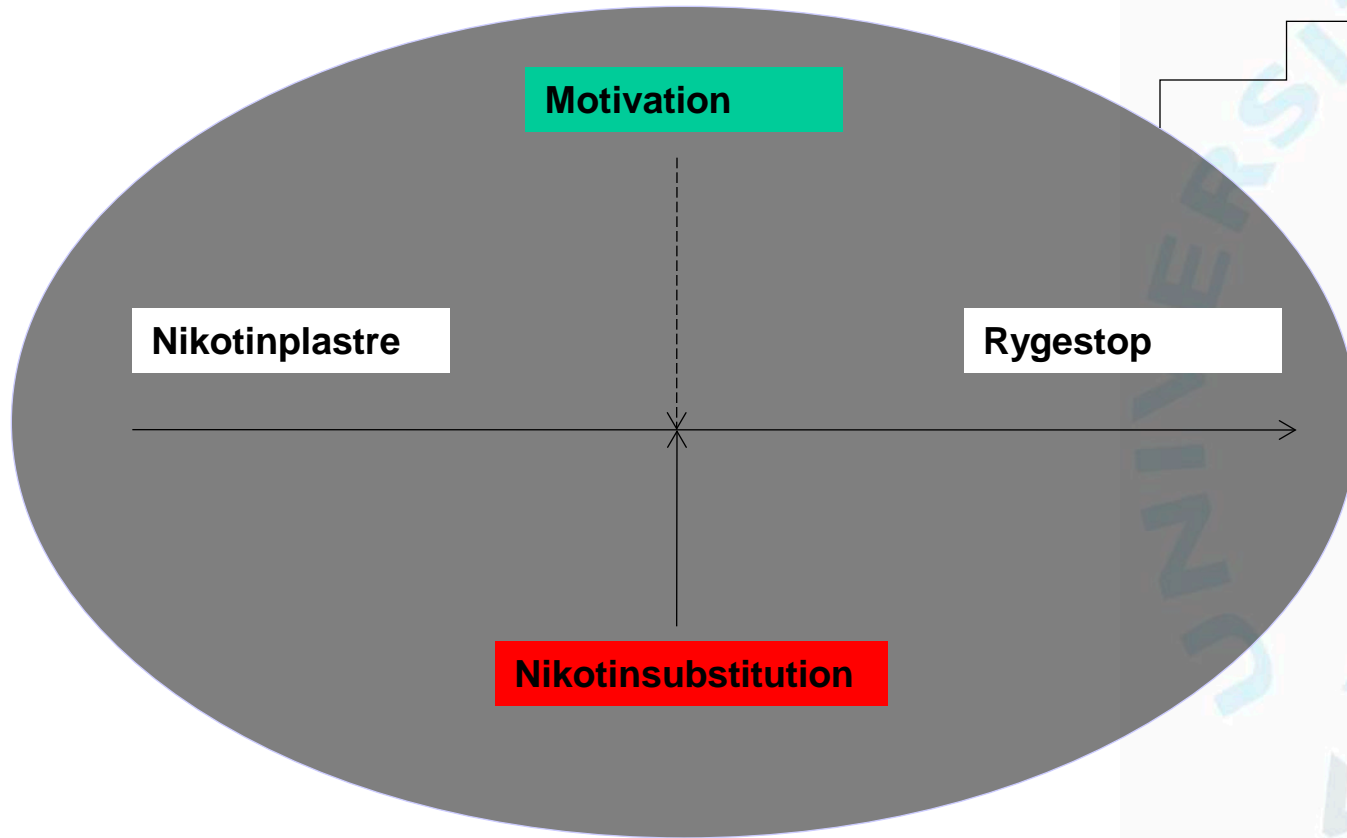
R. Pawson & N. Tilley (1997): Realistic Evaluation, Sage Publications.

Den realistiske evalueringscyklus

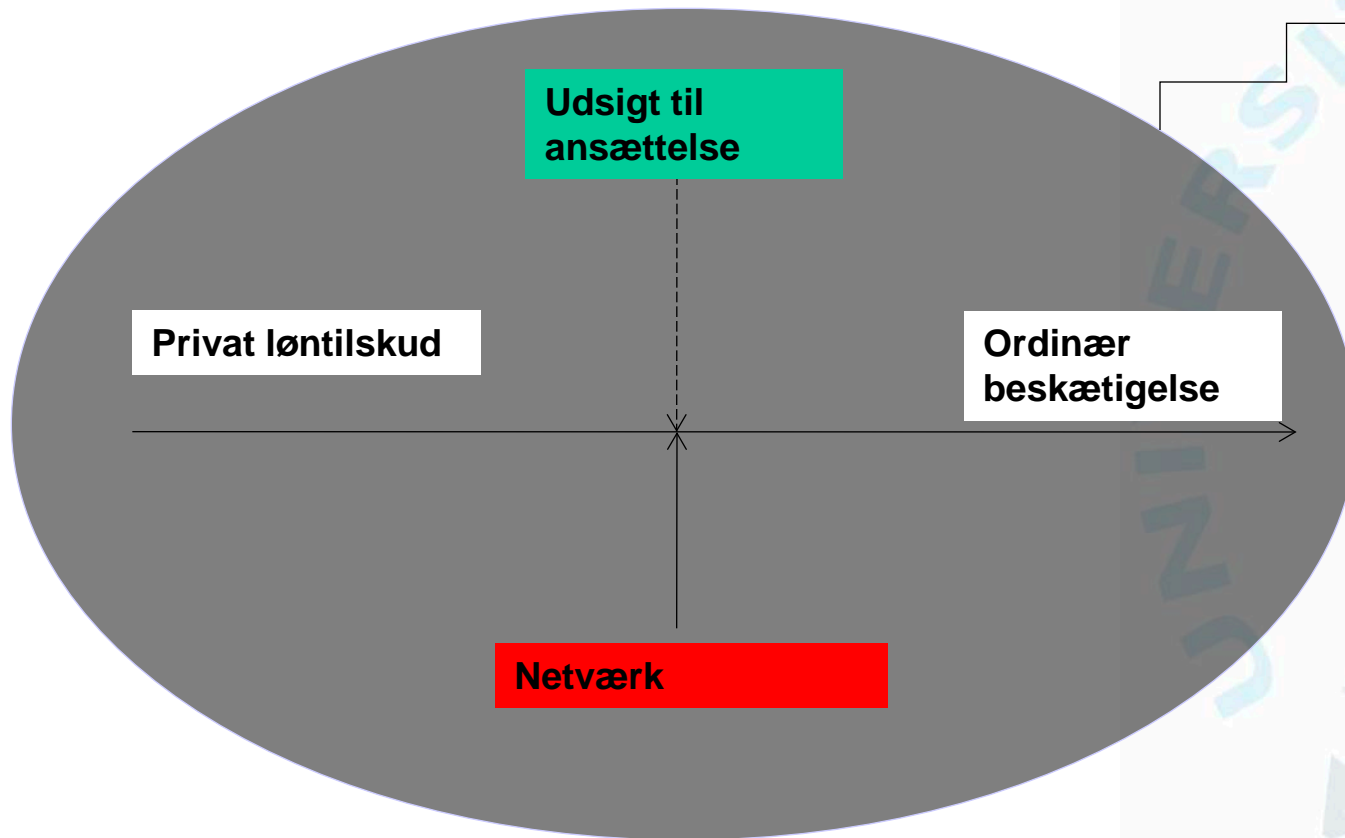
Kilde: R. Pawson & M. Tilley (1997: 85): *Realistic Evaluation*, London: Sage.

Effekten af nikotinplastre?

KONTEKST (C)

Effekten af privat løntilskud?

Diskuter med sidemand/kvinde (3 min.)

Hvordan kan jeg bruge programteori i forhold til min arbejdspraksis?

Hvad virker for hvem i indsatsen overfor modtagere af sygedagpenge?

Projektets formål

- At kortlægge, klassificere og evaluere virkningerne af beskæftigelsesrettede indsatser for borgere på sygedagpenge.

Baggrund

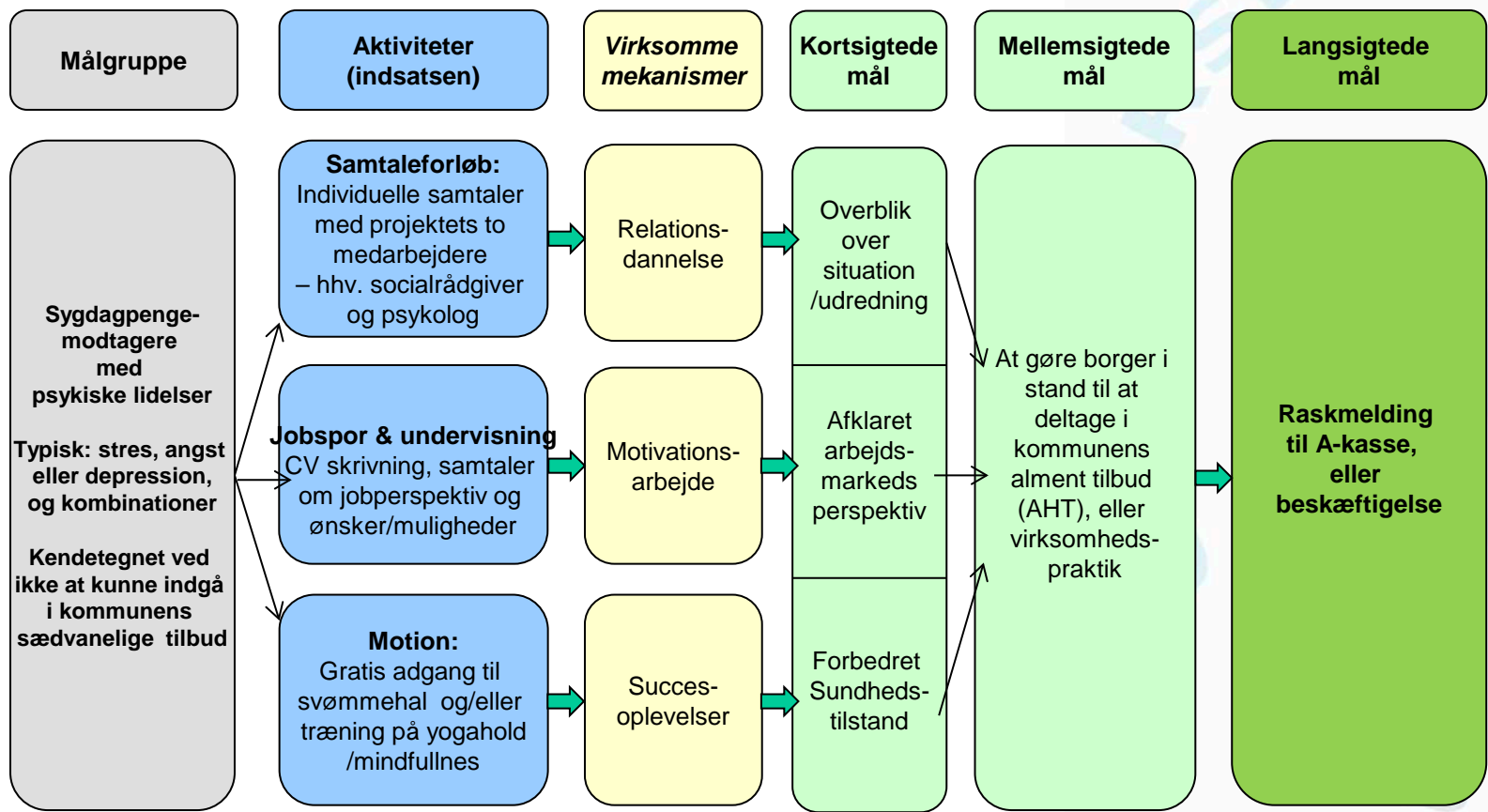
- Stigning i antallet af langtidssygemeldte.
- Store sociale/økonomiske omkostninger – samfundsmæssigt og personligt
- Borgerne risikerer at falde for varighedsbegrænsninger og stå uden forsørgelse.
- Vi ved måske mere og mere om hvad der virker – men ikke tilstrækkeligt om for hvem, hvorfor og under hvilke omstændigheder.

”Kompass” – individuelt tilrettelagte forløb

- Omfang: 20 borgere i 10 ugers forløb med mulighed for forlængelse.
- Borgere med psykiske lidelser kan have svært ved at rumme kommunens normale tilbud. Derfor startede man et særligt projekt til denne målgruppe i januar 2013.
- Udbredt anvendelse af samtaleforløb, men modstridende viden om resultaterne heraf (Høgelund, 2012).
- Tidligere positive erfaringer med individuelle og fleksible forløb, samt en tværfaglig tilgang, for borgere med psykiske lidelser (NFA, 2010).
- Hvordan kan en programteori for denne indsats formuleres?

Programteori for "Kompass"

Eksempel på succesmål: 70 % af borgerne kommer videre til alment tilbud eller i virksomhedspraktik

Hvad virker for hvem i indsatsen over for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere?

Formål

- Formålet med projektet er at kvalificere vores viden om, hvad der virker for hvem, under hvilke omstændigheder i beskæftigelsesindsatser for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere.

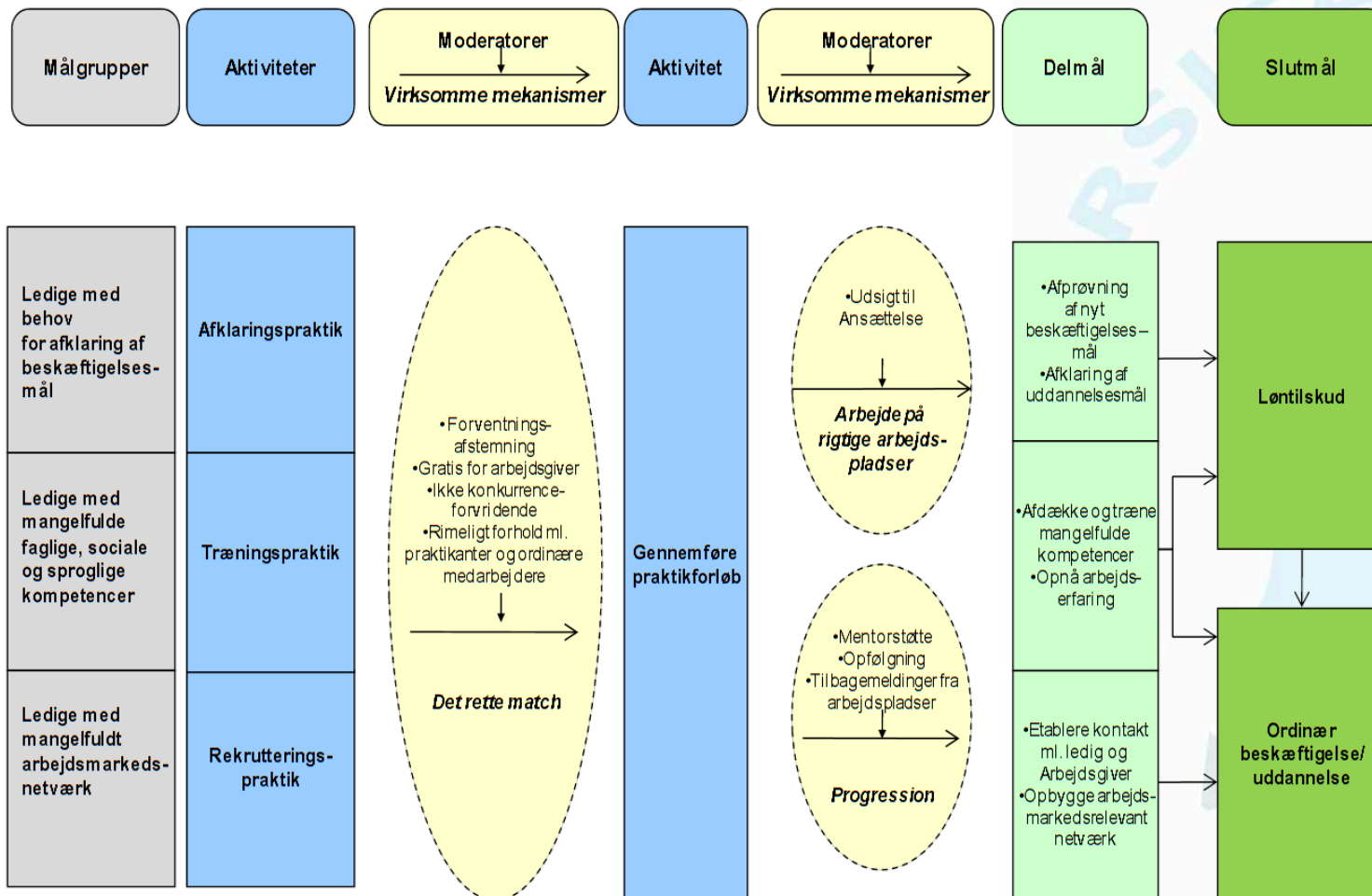
Baggrund

- Fordi vi ikke ved nok om, hvad der virker for hvem
- Fordi førtidspensions- og fleksjobreformen indebærer, at flere personer omfattes af en (ny) helhedsorienteret, individuel og koordineret indsats
- Fordi kontanthjælpsreformen indebærer, at alle ledige skal deltage i aktive tilbud
- Fordi der er store udgifter til den aktive arbejdsmarkedspolitik.

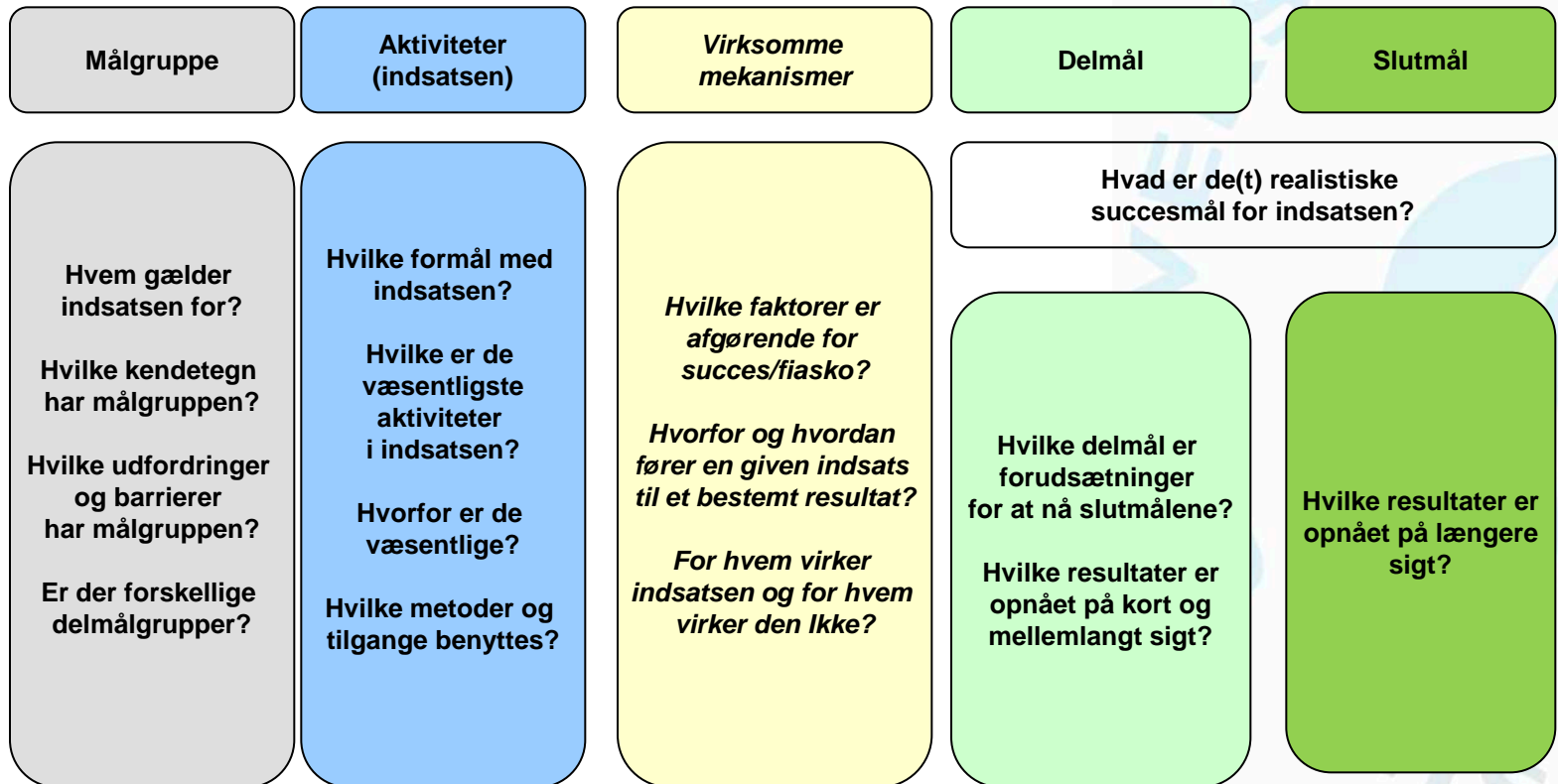
Virksomhedspraktik

- For svage grupper af kontanthjælpsmodtagere varer virksomhedspraktik i udgangspunktet 13 uger, men kan forlænges op til 26 uger og i særlige tilfælde også udover de 26 uger.
- I virksomhedspraktik skal arbejdsstedet ikke udbetale løn til den ledige, som fortsætter på kontanthjælp under forløbet.
- Ca. $\frac{1}{4}$ af de svage kontanthjælpsmodtagere er i virksomhedspraktik, svarende til knap 6.000 fuldtidsaktiverede.
- Flere undersøgelser peger på en generel positiv effekt af virksomhedspraktik på afgang til beskæftigelse – også for gruppen af svage kontanthjælpsmodtagere (Rosholm & Svarer 2011, AMS 2012 og DORS 2012).
- Men for hvem, hvordan og under hvilke omstændigheder virker virksomhedspraktik?

Virksomhedspraktik

Øvelse: Byg en programteori og overvej evalueringsdesign !!

Den ”gode” programteori

1. Skaber enighed mellem forskellige aktører
2. Identificerer forskellige legitime perspektiver
3. Synliggør tavs viden
4. Forbedrer planer
5. Fastsætter realistiske målsætninger
6. Bidrager til meningsfulde præstationsindikatorer
7. Er testbar
8. Identificerer hvor og hvorfor programmer fejler, hvad der får succesfulde programmer til at virke, samt hvordan de kan reproduceres andre steder
9. Er en ramme for læring på tværs af steder, projekter og evalueringer

Hvis du vil vide mere...

- R. Pawson og N. Tilley (1997): *Realistic Evaluation*, Sage publications.
- R. Pawson (2006): *Evidence-based policy – A realist perspective*, Sage Publications.
- R. Pawson (2013): *The Science of Evaluation – A Realist Manifesto*, Sage Publications.
- S.C. Funnell & P.J. Rogers (2011): *Purposeful Program Theory*, Josseybass.
- P. Dahler-Larsen & H.K. Krogstrup (2004): *Nye veje i evaluering*, systime Academic.
- H.K. Krogstrup (2011): *Kampen om Evidens*, Hans Reitzels Forlag.
- T. Bredgaard m.fl. (2011): *Hvad virker i aktiveringsindsatsen*, Beskæftigelsesregion Nordjylland.

Kontaktinformation

Thomas Bredgaard, thomas@dps.aau.dk, tlf. 9940 2605
Julia Salado-Rasmussen, jsr@dps.aau.dk, tlf. 2065 4021
Stella Mia Sieling, stms@dps.aau.dk, tlf. 9940 2764

Forskningscenter for Evaluering (www.fce.aau.dk)
Center for arbejdsmarkedsforskning (www.carma.aau.dk)